

Remissvar avseende SOU 2024:50 Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn

Ärendenr 2024/1815-2.4.0.2

Sammanfattning

Luleå kommun ställer sig bakom utredningskommitténs förslag i sin helhet och är positiv till att regelbundna revideringar och översyner görs av de olika utjämningsmodellerna. Kommunen lämnar följande synpunkter:

- *De riktade statsbidragen*: ännu fler riktade statsbidrag borde bli generella för att få ökad långsiktighet i planeringen
- *Delmodell Kollektivtrafik (kostnadsutjämnings)*: det kan bli problem med länsvisa överenskommelser i de län inte skatteväxling skett. På sikt kan det leda till svårigheter att säkerställa en rättvis utjämning då ansvaret flyttas till kommunerna och regionerna själva.
- *Delmodell Räddningstjänst (kostnadsutjämnings)*: En komponent som utjämnar för farlig verksamhet i kommuner saknas i föreslagen modell. Om en kommun har företag med farlig verksamhet som kräver specialistutbildad personal för att kunna hantera räddningsinsatser bör det anses som en strukturell skillnad och utjämnas för i systemet.
- *LSS-utjämning*: En översyn kan behövas för att se över hur kommunernas inrapportering till räkenskapsammandraget kan bli mer rättvisande.
- *Införandebidrag*: staten bör inledningsvis kompensera för de stora kostnader som uppstår i många kommuner, till följd av utjämningskommitténs ändringsförslag, istället för att det ska fördelas inom systemet för utjämning.

Ställningstaganden

Utjämningskommitténs förslag känns väl genomarbetat. Luleå kommun ställer sig bakom förslaget i sin helhet och är positiv till regelbundna revideringar och översyner av utjämningsmodellerna. För riktade statsbidrag samt för delmodellerna räddningstjänst och kollektivtrafik finns vissa reservationer.

De riktade statsbidragen

De riktade statsbidragen har ökat kraftigt både i antal och i ekonomisk omslutning. Ett grundläggande problem är att statens styrning inte styr mot lokala verksamhetsbehov och kan leda till att resurser inte används på bästa

sätt. Kommitténs förslag är att statsbidrag till verksamheter som kommuner är ansvariga för ska vara generella och föreslår att 17 riktade bidrag omvandlas till generella. Vidare föreslås att utformningskriterier, så som tidsbestämmelse, storlek och minimerad administration, tas fram för riktade statsbidrag.

Luleå kommuns ställningstagande

Luleå kommun ställer sig positiv till förslaget med tillägget att ännu fler riktade statsbidrag borde bli generella för att få ökad långsiktighet i planeringen.

Inkomstutjämningen

Syftet med inkomstutjämningen är att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar i kommuner och regioner, trots skillnader i skattekraft. Kommittén har föreslagit att den länsvisa skattesatsen uppdateras från 2003 års nivå till 2022 års nivå samt att garantinivån ökar från 115 procent till 116 procent av medelskattekraften.

Kommittén har inte hittat någon evidens som visar på att inkomstutjämningen har tillväxthämmande effekter. De övervägde däremot att inkludera en tillväxtkomponent som baserar sig på daglönesumman eller antalet arbetstillfällen men ansåg att den skulle leda till en samhällsekonomiskt ineffektiv konkurrens och ett nollsummespel mellan kommunerna. Därför valde kommittén att inte inkludera den i det nya förslaget till inkomstutjämning.

Luleå kommuns ställningstagande

Luleå kommun ställer sig bakom förslaget

Kostnadsutjämningen

Kostnadsutjämningen är den del av det kommunalekonomiska utjämningsystemet som syftar till att utjämna för strukturella kostnadskillnader mellan kommuner och mellan regioner. Det finns idag nio delmodeller som föreslås öka till tolv. Många uppdateringar och justeringar har gjorts i delmodellerna. En genomgående förändring som sker i delmodellerna förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, förskoleklass och grundskola, gymnasieskola, individ- och familjeomsorg och äldreomsorg är att ersättningen för övergripande administration överförs från delmodellen för verksamhetsövergripande kostnader.

Komponenten för befolkningsminskning går från att vara en komponent i verksamhetsövergripande kostnader till att bli en egen delmodell. Kommittén föreslår att dagens compensation på tio år minskas till en tidsperiod på fem år. Komponenten för eftersläpning bryts ut från kostnadsutjämningen och blir en egen del i den kommunalekonomiska utjämningen. Utöver det

kompletteras komponenten med en ventil för kommuner och regioner med en tillfälligt mycket kraftig befolkningstillväxt enskilda år.

Luleå kommuns ställningstagande

Luleå kommun ställer sig bakom förslaget med kostnadsutjämnningen men har några synpunkter kring delmodellerna för kollektivtrafik och räddningstjänst enligt nedan kommentarer.

- **Kollektivtrafik**

Kommittén föreslår att i län med delat huvudmannaskap får kommunerna och regionen i länet själva bestämmer fördelningen av standardkostnaden mellan kommunerna. Om de inte kan komma överens föreslås att alla kommuner i länet får samma standardkostnad räknat i kronor per invånare alternativet är att använda en uppdaterad statistisk analys. I Norrbotten finns det stora skillnader mellan landsbygdskommunerna som försvårar den statistiska analysen

Luleå kommuns ställningstagande

Luleå kommun anser att det kan bli problem med länsvisa överenskommelser i de län inte skatteväxling skett. På sikt kan det leda till svårigheter att säkerställa en rättvis utjämnning då ansvaret flyttas till kommunerna och regionerna själva.

- **Räddningstjänst**

Kommittén föreslår att ny delmodell för räddningstjänst införs inom kostnadsutjämnningen, den flyttas från delmodellen infrastruktur och skydd. Delmodellen baseras på lokalt befolkningsunderlag och invånardistans. Den genomsnittliga nettokostnaden uppdateras årligen med underlag från kommunernas räkenskapsammandrag.

Luleå kommuns ställningstagande

Luleå kommun är positiv till förslaget men saknar en komponent i modellen som utjämnar för farlig verksamhet i kommuner. Om en kommun har företag med farlig verksamhet som kräver specialistutbildad personal för att kunna hantera räddningsinsatser bör det anses som en strukturell skillnad och utjämnas för i systemet.

LSS-utjämnningen

LSS-utjämnningen hanteras i dag i ett separat system utanför kommunala utjämnningssystemet eftersom det delvis bygger på den påverkbara faktorn personalkostnadsindex. Utöver att detta index är påverkbart finns inte heller något som stöder att skillnader i personalkostnadsindex speglar skillnader i bemanningsbehov. Kommittén konstaterar även att de inte kan se ett samband mellan genomsnittlig vårdtyngd och personalkostnadsindex. I avsaknad av ett

personalkostnadsindex föreslås att två nya merkostnadskomponenter införs i modellen: en för högt strukturellt löneläge samt en för övergripande administration för små kommuner.

Luleå kommuns ställningstagande

Luleå kommun ställer sig bakom förslaget. En översyn kan behövas för att se över hur kommunernas inrapportering till räkenskapsammandraget kan bli mer rättvisande.

Strukturbidraget

Kommittén föreslår att nuvarande strukturbidrag för kommuner tas bort och de delar som avser svagt befolkningsunderlag flyttas till ett eget bidrag. Den del av strukturbidraget som inte avser svagt befolkningsunderlag minskas med högst -500 kronor per invånare och blir en egen del i det fasta införandebidraget.

Luleå kommuns ställningstagande

Luleå kommun ställer sig bakom förslaget

Införandebidraget

En översyn av utjämningsystemet skapar alltid förändringar. Enligt kommitténs mening bör förändringar införas succesivt, men kan inte fhasas in under en alltför lång tid. Kommittén föreslår två separata införandebidrag: ett för det kommunalekonomiska utjämningsystemet och ett för LSS-utjämnningen. För att den samlade förändringen inte ska bli för stor föreslås också ett gemensamt tak.

Luleå kommuns ställningstagande

Luleå kommun ställer sig bakom förslaget men anser att staten inledningsvis bör kompensera för de stora kostnader som uppstår i många kommuner, till följd av utjämningskommitténs ändringsförslag, istället för att det ska fördelas inom systemet för utjämning.

Luleå Kommun

Lena Sallkvist
Ekonomichef